II

(Retsakter hvis offentliggørelse ikke er obligatorisk)

KOMMISSION

KOMMISSIONENS BESLUTNING

af 12. december 1978

om en procedure i henhold til EØF-traktatens artikel 85
(IV/29.535 — blyhvidt)

(Den tyske, den nederlandske og den engelske tekst er de eneste autentiske)

(79/90/EØF)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det europæiske økonomiske Fællesskab, særlig artikel 85,

under henvisning til Rådets forordning nr. 17 af 6. februar. 1962 (1), særlig artikel 3,

under henvisning til den procedure, som Kommissionen på eget initiativ indledte den 3. februar 1978 mod virksomhederne Associated Lead Manufacturers Ltd., London (Det forenede Kongerige), Hondorff, Bolck & Braet, Schoonhoven (Nederlandene) og Lindgens & Söhne, Köln (Tyskland) i anledning af deres samarbejde inden for blyhvidtsektoren,

efter høring af de deltagende virksomheder i henhold til artikel 19, stk. 1, i forordning nr. 17 samt forordning nr. 99/63/EØF af 25. juli 1963 (2),

under henvisning til den udtalelse, som Det rådgivende Udvalg for Kartel- og Monopolspørgsmål afgav den 24. oktober 1978 i henhold til artikel 10 i forordning nr. 17, og

ud fra følgende betragtninger:

I. DE FAKTISKE OMSTÆNDIGHEDER

a) Genstand for proceduren

1 Proceduren vedrører samarbejdet mellem virksomhederne Associated Lead Manufacturers Limited, London (»ALM«), Lindgens & Söhne Gmbh & Co., Köln (»Lindgens«) og B.V. Chemische Industrie- en Handelsmaatschappij Wed. Hondorff, Block & Braet, Schoonhoven/Nederlandene (»Hondorff«) inden for blyhvidtsektoren i perioden efter 1971.

b) Produktet

2 Blyhvidt (blykarbonat) fremstilles ved direkte opløsning af metallisk bly eller ved opløsning af blyoxyd ved tilsætning af syre. Det er et hvidt pulver, der anvendes som pigment ved fremstilling af udendørsmaling eller som stabilisator i kunststofindustrien. Produktet leveres i pulverform (»dry white lead«) eller i pastaform (»white lead ground«).

3 Inden for farvesektoren anvendes blyhvidt især til rust- og træbeskyttelsesfarver. Allerede siden 50'erne er anvendelsen af blyhvidt gået tilbage. Dette skyldes for det første, at der inden for byggeriet i dag anvendes mindre træ eller træ, der ikke skal behandles med farve. Nedgangen i afsætningen skyldes for det andet, at der er kommet en række erstatningsprodukter til, især titandioxyd (titanhvidt), zinkhvidt, calciumhvidt og bariumforbindelser. Ulemperne ved blyhvidtfarver er de sundhedsfarlige blydampe, som udvikler sig ved påstrygning af malingen. Fordelene ved erstatningsprodukterne er, at de er lettere at påføre og prisen er lavere. Den bedste korrosionsbeskyttelse opnås imidlertid ved

(1) EFT nr. 13 af 21. 2. 1962, s. 204/62.
(2) EFT nr. 127 af 20. 8. 1963, s. 2268/63.

hjælp af blyhvidtfarver i forbindelse med blymønje. Derfor foreskriver f.eks. jernbanerne anvendelse af blyhvidt i deres licitationsbetingelser. Også til beskyttelse af træ mod forvitring benyttes blyhvidt stadig, især i skibe.

I de seneste ca. 15 år er blyhvidt blevet benyttet som stabilisator ved fremstilling af kunstoffer (PVC). Men også her er blyhvidt blevet fortrængt af andre uorganiske produkter, især på basis af bly, såsom blysulfat, blyphosphit og blyphthalat samt zink-, barium- og calciumforbindelser. Inden for kunststofindustrien anvendes blyhvidt i dag næsten udelukkende (for 95 %'s vedkommende) som stabilisator til fremstilling af kabler.

4 Blyhvidt anvendes for 35 %'s vedkommende i kunststofsektoren og for 65 %'s vedkommende i farvesektoren. Afsætningen er, som det fremgår af nedenstående tabel, gået stærkt tilbage fra 1971 til 1977.

Leverancer af blyhvidt fra producenter i EØF (1)

(i tons)

	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977
Blyhvidt i pulver- og pastaform	5 827	5 275	4 788	4 193	2 985	3 252	2 516
Blyhvidt i pulverform	4 632	3 934	3 907	3 381	2 154	2 497	1 958
Deraf EØF	2 088	1 981	1 870	1 492	997	1 125	1 045
Tredjelande	2 544	1 953	2 037	1 889	1 157	1 372	913

Kilde: De pågældende virksomheders oplysninger.

(1) For 1973 inklusive den engelske producent.

Det skal i denne forbindelse fremhæves, at 1977 var et dårligt år ikke blot for blyhvidtsektoren, men også for farvesektoren i al almindelighed, samt at også erstatningsprodukter som titanhvidt i modsætning til den hidtil konstaterede og på ny forventede høje vækstrate i årene 1973-1976 viste en nedgang i afsætningen på knap 5 %. Der er heller ikke i tabellen taget hensyn til, at nedgangen i afsætningen af blyhvidt ikke blot skyldes blyhvidtproducenternes konkurrenters øgede afsætning af erstatningsprodukter, men også falder sammen med blyhvidtproducenternes egen øgede produktion af sådanne produkter.

5 Der foreligger ingen nøjagtige statistiske oplysninger om afsætningen af erstatningsprodukterne. Nedenstående tabel indeholder oplysninger om det vigtigste erstatningsprodukt, titandioxyd (titanhvidt), som produceres af National Lead, DuPont, Tioxide, American Cyanamid, Bayer, Montedision, Laporte og Thann & Mulhouse foruden en række andre virksomheder. Titanhvidt anvendes kun for 67 %'s vedkommende i farvesektoren. Den sektor, hvor både titanhvidt og blyhvidt kan anvendes, er væsentligt mindre (f. eks. ikke til indendørsmaling); den kan anslås til 7 % af det samlede anvendelsesområde for titanhvidt inden for farvesektoren. Anvendelsen af calciumhvidt og bariumforbindelser spiller mængdemæssigt ingen rolle.

Anvendelse af titandioxyd, zinkhvidt og blyhvidt

(i 1 000 t)

	1971	1973	1976
Forbruget af titanhvidt i Vesteuropa (1)	540	640	610
Fremstilling af titanhvidt (2)	700	830	800
Anvendelse af titanhvidt inden for farvesektoren (67 %) (1)	469	556	536
Anvendelse af titanhvidt i blyhvidtsektoren (7 %)	32,7	38,9	37,5
Anvendelse af zinkhvidt (3)	8	4,5	3
De pågældende virksomheders afsætning af blyhvidt inden for farvesektoren (4)	3,9	2,7	2,1
Erstatningsprodukter i alt	44,6	46,1	42,6

(1) *Kilde:* A.I.A. Pywelle (Laporte) Industrie Journaal 11. 8. 1978.

(2) Skøn på grundlag af (1).

(3) Skøn på grundlag af de pågældende virksomheders oplysninger.

(4) Oplysninger fra de pågældende virksomheder (den 11. 8. 1978); i denne forbindelse er opdelingen af den samlede afsætning efter de to anvendelsesområder (farvesektoren og kunststofsektoren) til tider tvivlsom.

Oversigten viser, at i den delsektor, hvor titanhvidt kan anvendes ved siden af zinkhvidt og blyhvidt, udgjorde blyhvidts andel i 1971 8,7 %, i 1973 5,9 % og i 1976 4,9 %.

6 Det vesteuropæiske forbrug af PVC-stabilisatorer angives i året 1976 at have været 66 560 t. Heraf tegnede blyforbindelser sig for 39 960 t (= 55,5 %). Kun en mindre del af denne mængde var bestemt til fremstilling af kabler, som er hovedanvendelsesområdet for blyhvidt. Forbruget har ikke ændret sig væsentligt siden 1971 (61 050 t) og 1973 (69 000 t).

c) **Priserne**

7 Prisen på blyhvidt bestemmes af det anvendte blys store andel (70 %) af omkostningerne. Blyprisen retter sig efter blynoteringerne på The London Metal Exchange. Prisen på blyhvidt ligger, som det fremgår af nedenstående oversigt over prisudviklingen på det nederlandske marked, for tiden højere end prisen på titanhvidt. Oversigten tager ganske vist ikke hensyn til, at der til et bestemt anvendelsesformål kræves forskellige mængder af de enkelte varer. Sammenlignet med blyhvidt kræves der mindre titanhvidtmængder. Prisforskellen mellem blyhvidt og titanhvidt er derfor i øjeblikket større, end tallene i tabellen giver udtryk for; den kan ligge på op til ca. 40 %.

Prisudviklingen for titanhvidt, zinkhvidt og blyhvidt

(i Gylden pr. 100 kg)

År	Titanhvidt		Zinkhvidt		Blyhvidt	
	Pris	Indeks	Pris	Indeks	Pris	Indeks
1964	170	102	135	82	173	101
1965	172	104	135	82	184	107
1966	179	108	135	82	177	103
1967	175	105	132	80	167	97
1968	170	102	158	96	177	103
1969	162	98	155	95	168	98
1970	166	100	164	100	172	100
1971	175	105	175	107	175	102
1972	174	105	187	114	189	109
1973	186	112	201	123	215	125
1974	237	143	270	165	261	152
1975	235	142	283	173	239	140
1976	249	150	289	176	238	138
1977	246	148	292	178	284	165

d) **Producenterne**

8 I 50'erne fremstilledes blyhvidt inden for Fællesskabet af 32 producenter. I dag er de af denne procedure omfattede virksomheder Fællesskabets eneste producenter.

— ALM fremstiller bly og bly-, zink- og calciumprodukter. Af den samlede omsætning udgør blyhvidt 1 %.

  Mersey White Lead Company Limited var ligeledes producent af blyhvidt, indgik i 1972 med et samarbejde med ALM og blev i 1976 overtaget af ALM. Den tredje blyhvidtproducent i Det forenede Kongerige, NOVADEL, indstillede produktionen i 1971. ALM er derfor i dag den eneste producent i Det forenede Kongerige.

— Lindgens fremstiller bly- og zinkderivater, trykfarve og kemiske produkter til byggesektoren. Af den samlede omsætning udgør blyhvidt ca. 5 %.

— Hondorff er den eneste producent af blyhvidt i Nederlandene. Blyhvidt udgør ca. 40 % af den samlede omsætning.

De tre ovennævnte virksomheder afsatte i 1976 2 089 t blyhvidt som hvidpigment og 1 117 t som stabilisator. Herudover fremstillede de i større omfang produkter, som erstatter blyhvidt som hvidpigment. Deres produkter, som anvendes som stabilisator i stedet for blyhvidt, er i sammenligning med deres blyhvidtproduktion af mængdemæssig betydning.

9 Blyhvidtafsætningen inden for Fællesskabet hidrører fra de tre forannævnte producenters produktion. Der importeres kun lejlighedsvis fra tredjelande. Der findes ganske vist i tredjelande nogle få tilbudsgivere, de er imidlertid små og leverer kun til deres nationale marked. Følgende kan nævnes:

— Schweiz: Schock & Co., Burgdorff,
— Portugal: Metal Portuguesa SARL, Lissabon,
— DDR: VEB Ohrdruf,

samt nogle mindre producenter i USA og Japan.

10 e) **Efterspørgslen**

Blandt aftagerne finder man en lang række større og mindre forarbejdningsvirksomheder. Efterspørgslen er ikke gennemsigtig. Ofte ved producenterne ikke, hvilke af de hos dem indkøbte mængder der finder anvendelse på henholdsvis delmarkedet for farvepigmenter og delmarkedet for stabilisatorer.

11 f) **Aftalen af 1. januar 1971 og dens forhistorie**

I løbet af året 1970 optog blyhvidtproducenterne inden for Fællesskabet kontakt med hinanden for ved aftaler at forsøge at undgå en yderligere nedgang i indtægterne. Aftalens mål var beskyttelse af hjemmenmarkederne, fordeling og kvotemæssig opdeling af eksportmarkederne, udveksling af oplysninger om leveringsmængder og overholdelse af en pris, som fastlagdes af den udpegede prisfastsættende virksomhed efter en bestemt tabel. »There should be established as many monopoly markets as possible in order to avoid a competitive fight especially carried out by the representatives and local dealers being accustomed to take away business one from the others by undercutting prices mutually«.

På mødet den 16. december 1970 drøftedes et udkast til en overenskomst, som indebar en kvotefordeling med 1/3 til hver, udpegning af den prisfastsættende virksomhed og tildeling af leveringskvoter for eksportmarkederne, også inden for Fællesskabet, udveksling af leveringsstatistikker med henblik på udligning af ufuldstændig udnyttelse og overskridelse af kvoter samt fastsættelse af en pristabel.

I henhold til referatet er EØF-landende undtaget fra overenskomsten : »For legal reasons the heading »EEC« is to be taken out of the draft text«. Allerede på mødet den 1. juni 1970 var der fremført juridiske betænkeligheder ved at medtage EØF-landene, derimod var der ingen betænkeligheder med hensyn til en udveksling af leveringsoplysninger.

12 I det reviderede aftaleudkast af 20. januar 1971, som til sidst blev vedtaget den 15. april 1971 med virkning fra 1. januar 1971, findes derfor ikke nogen udtrykkelig henvisning til de daværende EØF-lande med hensyn til udpegning af den prisfastsættende virksomhed og tildeling af landekvoter. Derimod opretholdtes pligten til at give meddelelse om alle udførsler, også til EØF-landene. Formålet med disse statistikker, nemlig konstatering af ufuldstændig udnyttelse eller overskridelse af kvoterne, blev blot ikke mere fremhævet i aftalen.

Aftalens vigtigste bestemmelser var således :

— fastsættelse af den samlede kvote for eksport af blyhvidt i pulverform for Lindgens, Hondorff og de to engelske kontrahenter ALM og Mersey (1/3 til hver) ;

— indrømmelse af »delkvoter« og udpegning af den prisfastsættende virksomhed for hvert eksportmarked uden for de daværende medlemsstater ;

— prissammensætning = »schedule price« (på grundlag af blynoteringen i London) ;

— kvoteudligning : den aftalepart, som har leveret mindre end sin kvote (1/3), har ret til at levere tilsvarende mængder, især til »udligningslande (»regulator countries«, såsom østblokstater, USA, Brasilien osv.), hvilket muliggøres ved, at den prisfastsættende virksomheds tilbud forhøjes med £ 5 i det pågældende eksportland (kvotaoverskridelser eller det modsatte kan dog også overføres til det følgende kalenderår) ;

— månedlig meddelelse og tilbagemelding vedrørende alle eksportleveringer opdelt efter lande ; meddelelserne skulle sendes til et centralt oplysningskontor.

13 De pågældende virksomheder har fra begyndelsen af 1971 givet nøjagtige oplysninger om deres eksport og fået tilbagemeldinger om de samlede leverancer, heri indbefattet en opgørelse over, hvem der havde overskredet sin leveringskvote (delkvote) og sin samlede eksportkvote (1/3) eller kun havde udnyttet den ufuldstændigt, samt over hvilke mængder det drejede sig om.

EØF-markederne (med undtagelse af hjemmemarkederne) skulle også omfattes af denne opgørelse, »da andernfalls ja keine ordnungsgemäße Abrechnung möglich wäre« (da forskriftsmæssig afregning jo ellers ikke ville være mulig) (skrivelse fra Lindgens af 8. januar 1971).

14 g) **Parternes adfærd efter ophævelsen af aftalen**

De tre nye medlemsstaters forestående tiltrædelse medførte, at aftaleparterne på mødet den 31. oktober 1972 besluttede at bringe aftalen til ophør pr. 31. december 1972. Der blev udarbejdet et udkast til en ny aftale, som kun adskilte sig fra den ophævede aftale, derved at det hedder i præamblen :

»The purpose of this agreement is to arrange quotas and prices for markets outside the EEC. For the avoidance of doubt it is herby declared that this agreement does not relate to markets within the EEC«.

Man fandt det ikke hensigtsmæssigt at anmelde denne aftale til Kommissionen, fordi en aftale, som formelt udelukker Fællesskabet, kartelretligt kunne se mistænkelig ud. Aftaleudkastet er ikke blevet underskrevet af parterne.

15 Det er konstateret, at parterne fortsat hver måned gav det centrale oplysningskontor meddelelse om deres leveringsmængder, opdelt efter bestemmelseslande, heri indbefattet hjemmemarkederne og de øvrige markeder i medlemsstaterne. Det centrale oplysningskontor udarbejdede oversigter over alle aftaleparters leverancer, som ligeledes er opdelt efter hjemme- og eksportmarkeder. Disse statistikker er væsentlig mere nøjagtige og mere aktuelle end de officielle statistikker og anses derfor af parterne for uundværlige.

På grundlag af disse statistikker udregnedes kvoteafvigelserne på den måde, at forskellen mellem de samlede leveringer og hjemmemarkedsleveringerne blev tredelt, og dette tal blev sammenlignet med de enkelte aftaleparters eksporttal. Ved årets afslutning blev det forløbne års resultater konsolideret med det foregående års.

16 Denne beregning af kvoteafvigelserne fortsattes til og med 1977. Afvigelserne er betydelige: kvoterne blev inden for et år ofte overskredet eller ikke udnyttet med 30-40 %, uden at dette, så vidt Kommissionen har kunnet fastslå, gav anledning til udligningsleverancer.

17 Dette svarer til den praksis, som parterne fulgte i forbindelse med aftalen af 1971. Også dengang afveg de faktiske leverancer hyppigt fra leveringskontingenterne, uden at dette gav anledning til udligningsleverancer. Det bør imidlertid bemærkes, at overskridelser eller manglende opfyldelse af kvoterne ikke blot drøftedes ved årets udgang, men også i løbet af året. Når parternes faktiske leverancer afveg for meget fra deres leveringskvoter, blev der rettet en appel til den aftalepart, der havde overskredet kvoten, om at »træffe alle nødvendige foranstaltninger ... til om muligt ved udgangen af året at have foretaget en udligning« (skrivelse fra Lindgens til Hondorff af 22. juli 1971).

Det fremgår af skrivelsen fra Hondorff af 26. februar 1974 til det centrale oplysningskontor, at overskridelse eller manglende udnyttelse af kvoterne fortsat skulle drøftes samt at gentagne overskridelser af kvoterne fra en af parternes side gav anledning til overvejelser om, hvorvidt visse tredjelande ikke »på ny skulle fordeles« (hvilket dog ikke skete).

18 Det er konstateret, at større overskridelser af leveringskvoterne fra en af parternes side, både medens aftalen havde gyldighed og i tiden derefter, på kort sigt er blevet reduceret ved en tilbagegang i den pågældende parts leverancer og ved en stigning i de andre aftaleparters leverancer eller endog er blevet afløst af kvoteoverskridelser fra andre parters side.

19 h) **Den forventede ændring i markedsadfærden**

Efter at Kommissionen havde meddelt sine klagepunkter, bestred parterne, at der skulle være tale om en overtrædelse af artikel 85, stk. 1, eftersom der ikke var påvist et konkurrencebegrænsende samarbejde, og en konkurrencebegrænsning i hvert fald ikke var mærkbar. De har dog indgået aftale om en »mindre« (»slight«) ændring i samarbejdet, nemlig at begrænse udvekslingen af oplysninger til blot at omfatte én enkelt månedlig leveringsangivelse vedrørende EF- og EFTA-landene og at ophøre med at beregne kvoteafvigelserne. Der er dog konstateret, at udvekslingen af oplysninger i det mindste delvis er fortsat som hidtil, og at det fortsat eksisterende oplysningskontor har fået oplysninger fordelt på de enkelte EF- og EFTA-lande. Til gengæld beregner man ikke længere overskridelser eller manglende opfyldelse af leveringskvoterne.

II. ANVENDELSE AF ARTIKEL 85, STK. 1

20 Ifølge artikel 85, stk. 1, er alle aftaler mellem virksomheder og alle former for samordnet praksis, der kan påvirke handelen mellem medlemsstater, og som har til formål eller til følge at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for fællesmarkedet, uforenelige med fællesmarkedet og forbudt.

a) Aftaler og samordnet praksis

21 Samarbejdet mellem ALM, Hondorff og Lindgens er baseret på den skriftlige aftale af 1971, som fortsat fandt anvendelse efter aftalens ophør i 1972; samarbejdet udgør i hvert fald en samordnet praksis. Meddelelsessystemet, også efter 1972, blev med deltagernes billigelse opretholdt lige som tidligere ifølge aftalen af 1971, dvs. også medlemsstaterne var omfattet. Delta-

gerne havde selv tidligere erkendt og indrømmet, at et meddelelsessystem uden hensyntagen til leveringerne inden for fællesmarkedet ville være meningsløst. Samarbejdets formål var at samordne deltagernes adfærd på markedet og standse indtægtsnedgangen (ved indtægt forstås forskellen mellem salgsprisen og blyprisen som en fast omkostningsbestanddel). En sådan samordet parallel adfærd kunne ikke begrænses til tredjelande, hvor deltagerne afsætter ca. halvdelen af deres produktion, men måtte også omfatte afsætningen på Fællesskabets markeder, som er lige så vigtig for den almindelige indtægtssituation.

22 På grundlag af disse meddelelser om afsætningsresultaterne beregnedes, hvor meget eksportkvoten på 1/3 til hver blev overskredet eller forblev uudnyttet. Heraf er fra begyndelsen undtaget leveringerne til hjemmemarkederne, fordi hver producent på sit hjemmemarked fra tidligere tid havde en så stærk stilling, at han ikke for alvor behøvede at regne med forstyrrelser på dette marked på grund af leverancer fra de øvrige producenter.

23 Der var også principiel enighed om kvoteudligning gennem udligningsleveringer. Sådanne udligningsleveringer kommer imidlertid kun i betragtning, når de deltagende virksomheder ved hjælp af de nøjagtige, månedlige leveringsstatistikker konstaterer, at en udligning ikke finder sted på anden vis, dvs. ved tiltagende leveringer fra den ene og en nedgang i den andens leveringer. Den omstændighed, at udligningsleveringer ikke har fundet sted, taler således ikke imod formodningen om, at der forelå en samordnet praksis.

b) Konkurrencebegrænsning inden for fællesmarkedet

24 Dette samarbejde har i følgende henseender haft en konkurrencebegrænsning inden for fællesmarkedet til formål og til følge.

25 Deltagerne har gennem et centralt oplysningskontor udvekslet månedlige oplysninger om deres leveringer af blyhvidt, opdelt efter bestemmelseslande, heri indbefattet EØF-landene. Derved har de nedsat eller udelukket den risiko, der følger af ukendskab til parternes kvote- og markedspolitik. Dette ukendskab skyldes mangel på pålidelige statistiske oplysninger og den uigennemsigtige efterspørgsel på de pågældende delmarkeder (farve og kunststoffer). Oplysningerne om leveringerne i den forløbne måned er meget nøjagtige og giver mulighed for i rette tid at få kendskab til de øvrige parters planer, f.eks. levering til et marked, som de hidtil ikke eller kun undtagelsesvis har leveret til, eller en forhøjelse af mængderne, som på et vigende marked kan føre til prisnedsættelser på kortere eller længere sigt, og som derfor øger faren for et generelt prissammenbrud, hvilket netop skulle undgås ved samarbejdet.

26 Denne udveksling af oplysninger kan ikke begrundes med behovet for mere nøjagtige statistikker eller større markedsgennemsigtighed som i øvrigt ensidigt er til fordel for producenten, for de pågældende oplysninger er, da leverandøren kan identificeres, sædvanligvis forretningshemmeligheder, som ikke er tilgængelige for konkurrenterne. De deltagende virksomheder har udtrykkelig betegnet lignende mængdeangivelser vedrørende produktion og levering af de af dem fremstillede erstatningsprodukter som forretningshemmeligheder, der skal hemmeligholdes for deres konkurrenter og aftagere. Det systematiske kendskab til sådanne nøjagtige markedsdata begrænser de deltagende virksomheders konkurrencemuligheder.

27 Konkurrencen begrænses allerede gennem denne udveksling af oplysninger, men der finder en yderligere konkurrencebegræsning sted, derved at denne udveksling af oplysninger suppleres med et leveringskvotesystem. Fastsættelsen af sådanne leveringskvoter er en begrænsning af eller kontrol med afsætningen, som omhandlet i artikel 85, stk. 1, litra b). Dette gælder også, når kvoterne ikke overholdes nøje, idet en kvoteaftale også er en overtrædelse af denne bestemmelse, selv om den kun har haft en sådan begrænsning af eller kontrol med afsætningen til formål. Den konkurrenceretlige vurdering af en kvoteaftale kan ikke være forskellig, alt efter om deltagerne ved hjælp af det stadige gensidige tilsyn, der muliggøres gennem udvekslingen af oplysninger, har afstemt deres leveringer efter kvoterne eller alt efter om den ene eller den anden af de deltagende virksomheder har forsøgt at overskride sin kvote ud fra den antagelse, at dette i det mindste ikke ville fremkalde omgående reaktioner fra de andre, især ikke økonomiske modforanstaltninger (f.eks. leverancer til den kvoteoverskridende parts hjemmemarked). Et kartel mister ikke sin konkurrencebegrænsende karakter, fordi en af deltagerne midlertidigt eller endog gentagne gange ikke overholder aftalen.

28 Kvoteordningens målsætning omfattede alle udførsler, således som det klart fremgik af de forudgående forhandlinger og stiltiende var fastlagt ved aftalens gennemførelse. Udvekslingen af mængdeoplysninger og kvoteordningen havde kun mening, hvis den omfattede alle udførsler og ikke blot udførsler til tredjelande, som udgør ca. halvdelen af samtlige leverancer. Når aftaleparternes hjemmemarkeder var undtaget, var dette kun, fordi disse markeder var forbeholdt de pågældende indenlandske producenter. Når en producent, der stilles over for en stadigt større tilbagegang i afsætningen, ser sig nødsaget til at samarbejde med sine konkurrenter på eksportmarkederne for at standse indtægtsnedgangen, er han ikke interesseret i selv at ødelægge priserne på det indenlandske marked, som han har bekersket i årevis, ved at føre en ufornuftig mængdepolitik. Disse markeder kan altså undtages fra kvoteordningen under forudsætning af, at de respekteres af aftaleparterne. Denne betragtning gælder imidlertid ikke for markeder, hvorpå flere deltagere optræder samtidig. På disse markeder er der behov for en samordning, og midlerne hertil var angivet i aftalen af 1971. Således har ALM indrømmet, at virksomheden beskyttede visse markeder på kontinentet, hvilket dog efter dens opfattelse ikke har betydet nogen ændring af virksomhedens forretningspolitik. Udvekslingen af oplysninger muliggjorde kontrol med leverancerne på sådanne markeder.

29 I det foreliggende tilfælde har aftaleparterne imidlertid gennem kvoteordningen ikke blot haft en begrænsning af eller kontrol med afsætningen til formål, men også, i det mindste delvis, fremkaldt denne. Kvoteafvigelserne er beregnet fra aftalens begyndelse og til og med 1977 og er uden afbrydelse overført fra år til år. Selv når der ikke blev foretaget en udligning, betød beregningen, at de mængder, hvormed hver aftalepart månedlig overskred sine kvoter eller ikke udnyttede dem, at der var tale om en udtrykkelig eller stiltiende opfordring til aftaleparterne om at gøre alt for at nå frem til en ligevægt baseret på kvoteregulering. Nedskæringen af overleverancerne i tilknytning til den kvotemæssige leveringsopgørelse samt den fælles drøftelse heraf viser, at kvotereguleringen har haft en konkurrencebegrænsende virkning. Denne behøver ikke i praksis at give sig udslag i leveringsnægtelse ; at undlade at gøre en aktiv indsats for at få ordrer er tilstrækkeligt til at reducere de leverede mængder til fordel for de andre parter. Men netop heri ligger der en konkurrencebegrænsning.

c) **Påvirkning af handelen mellem medlemsstater.**

30 I tiden efter den 1. januar 1973 kan ovennævnte konkurrencebegrænsninger påvirke handelen mellem medlemsstater, fordi der heri deltager producenter fra forskellige medlemsstater, og samarbejdet umuliggør frie konkurrerende tilbud fra disse producenter ikke blot i tredjelande, men også på Fællesskabets markeder, hvorved frie varebevægelser mellem medlemsstaterne hindres.

31 I årene 1971/72 kunne samarbejdet påvirke handelen mellem medlemsstaterne, derved at aftaleparterne var forhindret i at tilbyde blyhvidt på de daværende seks medlemsstaters markeder i fri konkurrence med hinanden. Dette gælder ikke blot for den tyske og den nederlandske producents adfærd på markedet, men også for den konkurrencebegrænsende beskyttelse, som de engelske producenter ydede deres aftaleparter inden for Fællesskabet.

32 I modstrid med det af ALM anførte kan artikel 85 også anvendes på denne virksomheds adfærd. Domstolen har i sin dom af 25. november 1971 i sagen 22/71 — Béguelin — konkluderet : »Det forhold, at en af de virksomheder, som deltager i en aftale, har sæde i et tredjeland, udgør ikke en hindring for anvendelsen af EØF-traktatens artikel 85, når aftalen udfolder sine virkninger på fællesmarkedets område« (saml. 1971, s. 258, 261). Meddelelses- og kvotesystemet har omfattet hele fællesmarkedets område, og ALM har medvirket ved oprettelsen og anvendelsen af dette system.

33 d) **Mærkbarhed**

Samarbejdet har på trods af, hvad aftaleparterne hævder, ført til en mærkbar konkurrencebegrænsning og en mærkbar påvirkning af handelen mellem medlemsstater.

34 Aftaleparterne fremstillede i 1976 2 089 t blyhvidt-pigmenter til farvesektoren. Det vesteuropæiske forbrug af det vigtigste erstatningsprodukt, titanhvidt, androg samme år 37 520 t, når man ser på de farvetyper, til hvis fremstilling både titanhvidt og blyhvidt kommer i betragtning. Afsætningen af zinkhvidt var ca. 3 000 t. Blyhvidts andel udgjorde derfor i 1976 4,9 %. Hvis man for 1971, det år hvor aftalen blev indgået, og for 1973, det år hvor aftalen blev erstat-

tet af en samordnet praksis, lægger den samme markedsberegning til grund, som beskrevet under punkt 5, når man frem til større andele, nemlig 8,7 % og 5,9 %.

35 Ovenstående beregning er ufuldstændig. Der tages ikke hensyn til den omstændighed, at blyhvidt, som det gentagne gange er understreget af aftaleparterne, har ganske bestemte avendelsesegenskaber; dette forklarer, at blyhvidt trods den noget højere pris fortsat har en betydning, som man ikke kan se bort fra, og endog inden for visse områder kun vanskeligt kan erstattes. Der tages endvidere ikke hensyn til, at producenterne af blyhvidt selv i større omfang fremstiller eller afsætter erstatningsprodukter inden for farvepigmentsektoren og frem for alt inden for stabilisatorsektoren. Der må tages hensyn til denne produktion ved vurderingen af aftaleparternes økonomiske betydning og deres samarbejde.

36 Dertil kommer, at de deltagende virksomheder som de eneste producenter af blyhvidt inden for Fællesskabet var overbevist om, at de ved et sammenarbejde, som kun angik blyhvidt og ikke erstatningsprodukterne, som de også selv producerer, kunne standse tilbagegangen i indtægterne ved salg af blyhvidt. Deres samarbejde inden for blyhvidtsektoren skulle altså have faktiske virkninger på markedet og har også haft det, omend måske ikke i det omfang, som de deltagende virksomheder bestræbte sig på ved samarbejdets begyndelse.

37 Under disse omstændigheder må den økonomiske betydning af markedet for blyhvidt trods den faldende omsætning vurderes væsentlig højere, end de deltagende virksomheder har gjort, og de konkurrencebegrænsninger, som de deltagende virksomheder har haft til hensigt og har bevirket, må anses for mærkbare. For mærbarheden taler også den almindelige økonomiske betydning, som de tre aftaleparter har tilsammen. Deres samlede omsætning overstiger i betydelig grad den i Kommissionens meddelelse af 19. december 1977 ([1]) angivne bagatelgrænse på 50 mio regningsenheder.

38 Den omstændighed, at salget af blyhvidt i årevis er gået tilbage, og at produktionskapaciteten langtfra er udnyttet, kan ikke berettige til at se bort fra virkningerne på markedet af deltagernes meddelelses- og kvotesystem. Uanset at samarbejdet har været begrundet med, at markedet blev stadig mindre, står det fast, at forudsætningerne i artikel 85, stk. 1, er opfyldt.

([1]) EFT C 313 af 29. 12. 1977, s. 3.

III. ANVENDELSE AF ARTIKEL 85, STK. 3

39 En fritagelse i henhold til artikel 85, stk. 3, kan ikke komme i betragtning, fordi samarbejdsaftalen ikke er anmeldt til Kommissionen og ikke hører til de aftaler, som er undtaget fra anmeldelse i henhold til artikel 4, stk. 2, i forordning nr. 17.

IV. ANVENDELSE AF ARTIKEL 3 I FORORDNING NR. 17

40 Kommissionen finder under henvisning til artikel 3 i forordning nr. 17, at der er anledning til at konstatere, at ALM, Hondorff og Lindgens siden begyndelsen af 1971 har overtrådt bestemmelserne i traktatens artikel 85, stk. 1, idet de på grundlag af en aftale, der blev indgået den 1. januar 1971 og som fortsat fandt anvendelse efter at den blev bragt til ophør i slutningen af 1972, hver måned har udvekslet oplysninger om blyhvidtleveringer, opdelt efter bestemmelseslande, herunder også fællesskabslandene, og at de har fastsat kvoter for eksport og hver måned beregnet afvigelserne fra disse kvoter på grundlag af de udvekslede statistikker.

41 De deltagende virksomheder har bestridt, at der foreligger en overtrædelse, men aftalte alligevel at opgive kvoteberegningen samt at begrænse informationsudvekslingen, hvilket dog kun tildels har fundet sted. Det er derfor nødvendigt at vedtage en beslutning, som konstaterer, at der foreligger en overtrædelse og forpligter de deltagende virksomheder til at bringe denne til ophør, for så vidt dette ikke er sket i mellemtiden.

42 I betragtning af den foreliggende sags usædvanlige omstændigheder bør der ikke pålægges de deltagende virksomheder en bøde i henhold til artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17 —

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:

Artikel 1

Associated Lead Manufacturers Ltd., B.V. Chemische Industrie- en Handelsmaatschappij Wed. Hondorff, Block & Braet og Lindgens & Söhne GmbH & Co. har siden begyndelsen af 1971 overtrådt traktatens artikel 85, stk. 1, derved at de på grundlag af en aftale, som blev indgået den 1. januar 1971, og som fortsat fandt anvendelse efter at den blev bragt til ophør i slutningen af 1972, hver måned har udvekslet oplysninger om blyhvidtleveringer, opdelt efter bestemmelses-

lande, herunder også fællesskabslandene, samt derved at de har fastsat kvoter for eksportleverancer og på grundlag af de udvekslede statistikker hver måned har beregnet afvigelserne fra disse kvoter.

Artikel 2

De deltagende virksomheder skal straks bringe den i artikel 1 konstaterede overtrædelse til ophør.

Artikel 3

Denne beslutning er rettet til følgende virksomheder :

1. Associated Lead Manufacturers Ltd.
   Clements House,
   14 Gresham Street,
   London EC2V 7 AT,
   Det forenede Kongerige,

2. B.V. Chemische Industrie- og Handelsmaatschappij Wed. Hondorff, Block & Braet,
   Schoonhoven,
   Nederlandene,

3. Lindgens & Söhne GmbH & Co.,
   Deuts-Müllheimer Straße 173,
   5000 Köln 80,
   Forbundsrepublikken Tyskland.

Udfærdiget i Bruxelles, den 12. december 1978.

På Kommissionens vegne

Raymond VOUEL

Medlem af Kommissionen